

Висновки тимчасової робочої групи Громадської ради при МВС України з вивчення подій, що мали місце 27.11.2011 року в місті Донецьку, під час зібрання біля будівлі управління Пенсійного фонду України в Донецькій області, вул. Університетська, 91

Розділ А

Вступ

0.1. 29.11.2011 року на засіданні Правління Громадської ради при МВС України було створено тимчасову робочу групу (далі — ТРГ) з вивчення подій, що мали місце 27.11.2011 року в місті Донецьку, під час зібрання у формі наметового містечка біля будівлі управління Пенсійного фонду України в Донецькій області, вул. Університетській, 91 (далі — акція протесту). Розглядалася акція протесту, організована Донецькою обласною організацією Всеукраїнської громадської організації інвалідів Чорнобильської катастрофи «Чорнобиль-Єдність» та Донецькою міською організацією Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України» (далі — чорнобильці).

0.2. Затверджено персональний склад ТРГ:

- Захарченко Михайло Миколайович;
- Каменєв Михайло Володимирович — секретар ТРГ;
- Мартиненко Олег Анатолійович;
- Сафоненко Андрій Олександрович — заступник голови ТРГ;
- Чемерис Володимир Володимирович — голова ТРГ.

0.3. 30.11.2011 року члени ТРГ виїхали до Донецька, де провели низку зустрічей з учасниками акції протесту – чорнобильцями, начальником Донецького міського управління Головного управління МВС України в Донецькій області полковником міліції Седневим Юрієм Володимировичем (далі — полковник міліції Седнев), зібрали документи, які стосуються названих подій.

0.4. ТРГ розглядала відповідність дій міліції принципам дотримання прав людини і громадянина та вивчала їх з точки зору Конституції України, законодавства України, Конвенції із захисту прав людини та основних свобод, рішень Конституційного Суду України та рішень Європейського суду з прав людини, які є, згідно з українським законодавством, джерелом права в Україні.

0.5. Обставини, які ТРГ не могла з'ясувати в силу обмеженості своїх повноважень (наприклад, різні учасники подій давали протилежні свідчення), ТРГ не брала до уваги.

Розділ В

Загальний аналіз подій

I. КОНТЕКСТ ПОДІЙ

1.1. 8 листопада 2011 року чорнобильці прийшли до прокуратури Донецької області з документами, що підтверджують факт невиконання рішення судів про виплату у повному обсязі пенсій.

1.2. 14 листопада чорнобильці ввійшли до актовій зали управління Пенсійного фонду України в Донецькій області, розмістилися там і розпочали голодування.

1.3. 16 листопада чорнобильці, які перебували в актовій залі управління Пенсійного фонду України в Донецькій області, звільнили зал. Як розповіли чорнобильці, вони домовились з в. о. начальника управління Пенсійного фонду України в Донецькій області Олегом Ватуліним (попередній начальник подав у відставку одразу ж після початку акції чорнобильців) про те, що управління Пенсійного фонду України в Донецькій області відкликає з судів першої та другої інстанцій подані заяви щодо роз'яснення порядку нарахування пенсій.

1.4. Як засвідчили чорнобильці та начальник Донецького міського управління ГУМВС України в Донецькій області полковник міліції Седнев, голова Донецької обласної державної адміністрації Андрій Шишацький того ж дня звернувся до місцевого управління Міністерства надзвичайних ситуацій, аби воно надало чорнобильцям великий намет, генератор електричного струму та пічку типу «буржуйка». Що й було зроблено.

1.5. ТРГ спеціально не досліджувала перебіг подій, які передували рішенню суду про заборону акції чорнобильців. У звіті ці події викладені в тому вигляді, як їх подали найбільші та найавторитетніші електронні ЗМІ України, в яких відображено позиції як чорнобильців, так і представників виконавчої влади (різниця між їхніми версіями практично відсутня), лише для розуміння контексту.

II. ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ.

2.1. За свідченнями як представників МВС, так і чорнобильців, 22 листопада до наметового містечка чорнобильців прийшли представники пожежної служби МНС. Вони склали акт про те, що у одному з наметів (не найбільшому, що був наданий МНС, а в наметі одного з чорнобильців) знаходяться два газових балони, про що було складено акт № 822 від 22.11.2011 Держтехногенбезпеки. Окрім цього, вибухонебезпечних і займистих речовин у наметовому містечку чорнобильців знайдено не було. Газові балони одразу ж були винесені за межі містечка.

2.2. 22 листопада Донецьке міське управління ГУМВС України в Донецькій області спрямовує на ім'я міського голови Донецька Лук'янченка О.О. листа, в якому йдеться, що «згідно інформації, отриманої з мережі Інтернет наступний вибух відбудеться в м. Донецьк». У цьому листі полковник міліції Седнев просить «вирішити питання в судовому порядку, щодо заборони проведення зазначеного та інших масових заходів на території м. Донецьк, до поліпшення оперативної обстановки в місті» (*правопис оригіналу збережено*).

2.3. 22 листопада Донецький міськвиконком подає позов до Донецького окружного адміністративного суду про припинення акції протесту-голодування ліквідаторів аварії на Чорнобильській АЕС біля будівлі обласного управління Пенсійного фонду через можливий теракт. До позову долучається згаданий лист Донецького міського управління ГУМВС України в Донецькій області за підписом полковника міліції Седнева.

2.4. О 01:55 23 листопада Донецький окружний адміністративний суд задовольняє позов Донецького міськвиконкому і постановляє: «Встановити обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання шляхом заборони Донецькій обласній організації Всеукраїнської громадської організації Інвалідів Чорнобильської катастрофи «Чорнобиль-Єдність», Донецькій міській організації Всеукраїнської громадської організації інвалідів «Союз Чорнобиль України» та організованим ними групам осіб проведення акцій протесту, пікетування, інших масових заходів в

м. Донецьку за адресою 83073, місто Донецьк, вулиця Університетська, № 91 (сквер головного управління Пенсійного фонду України в Донецькій області) згідно заявок, поданих 10 листопада 2011 року та 27 вересня 2011 року відповідно» (*правопис оригіналу збережено*). Представник відповідача Микола Гончаров не бере участі в судовому процесі за станом здоров'я, у зв'язку з чим подає клопотання про перенесення судового розгляду, яке судом відхиляється.

2.5. Увечері 24 листопада до наметового містечка прибувають представники виконавчої служби Донецького управління юстиції та зачитують рішення суду про заборону акції. Чорнобильці відмовляються підписувати акт (представник відповідача Микола Гончаров був відсутній). Виконавці повідомляють, що перебування чорнобильців на акції протесту є незаконним і йдуть з місця проведення зібрання.

III. ПОДІЇ 27 ЛИСТОПАДА.

3.1. 27 листопада полковник міліції Седнев, отримавши повідомлення від місцевого управління МНС про те, що вони мають намір забрати намет, генератор та пічку «буржуйка», які належать МНС, прибуває близько 19:00 до наметового містечка чорнобильців, де керує діями міліції.

3.2. 27 листопада намет демонтують представники МНС у цивільному одязі. У наметовому містечку знаходились, за словами полковника міліції Седнева, 10 міліціонерів і один міліціонер знаходився у замкненому зсередини приміщенні управління Пенсійного фонду України в Донецькій області. Представники виконавчої служби на місці акції протесту були відсутні.

3.3. За словами полковника міліції Седнева, представник МНС, який знаходиться ззовні намету, повідомляє чорнобильців, що МНС демонтуватиме намет. За словами чорнобильців, жодного повідомлення не було.

3.4. Чорнобильці стверджують, що люди в цивільному погрузили намет у автомобіль марки «Камаз» без номерних знаків.

3.5. Після демонтажу намету учасника голодування Геннадія Конопльова без ознак життя відносять до автомобіля «швидкої допомоги», що чергує на місці акції протесту.

3.6. Чорнобильці, отримавши повідомлення, що Геннадій Конопльов помер, блокують автомобіль «швидкої допомоги». Міліція впродовж декількох хвилин розблоковує проїзд для автомобіля «швидкої допомоги».

Розділ С

Висновки ТРГ. Резюме

4.1. Чи було зібрання чорнобильців мирним: так.

4.2. Чи були підстави у полковника міліції Седнева просити у листі на ім'я міського голови Донецька Лук'янченка О.О. заборони всіх мирних зібрань у Донецьку: ні.

4.3. Чи був демонтаж намету на акції протесту чорнобильців виконанням рішення суду про заборону мирного зібрання: ні.

4.4. Чи забезпечила міліція належне інформування чорнобильців про демонтаж намету: ні.

4.5. Чи були в автомобіля марки «Камаз» на місці подій номерні знаки: невідомо, слід додатково встановлювати обставини.

4.6. Чи мав право полковник міліції Седнев здійснювати свої прями службові обов'язки 27.11.2011 року близько 19:00 на місці акції протесту: невідомо, слід додатково встановлювати обставини.

4.7. ЗАГАЛЬНИЙ ВИСНОВОК: Органи внутрішніх справ Донецької області та міста Донецьк не надали достатніх та переконливих доказів того, що смерть Геннадія Конопльова настала не в результаті дій працівників МНС чи МВС під час демонтажу намету на акції протесту чорнобильців 27 листопада 2011 року.

Розділ D

Висновки ТРГ. Аналітична записка

5.1. Чи було зібрання чорнобильців мирним?

5.1.1. На думку полковника міліції Седнева, що була висловлена членам ТРГ, акція протесту не було мирною оскільки за час її проведення були факти захоплення чорнобильцями актової зали управління Пенсійного фонду України в Донецькій області, погрози міліціонерам з боку чорнобильців та блокування чорнобильцями автомобіля «швидкої допомоги».

5.1.2. Захоплення актової зали управління Пенсійного фонду України в Донецькій області не може характеризувати дане зібрання як немирне, оскільки було складовою іншого зібрання. Взагалі присутність людей в приміщеннях органів влади не є злочином чи правопорушенням. Можливість проведення мирних зібрань у публічних місцях, зокрема в приміщеннях органів влади гарантована міжнародними нормами та стандартами.

5.1.3. Не було надано жодних доказів наявності погроз з боку учасників зібрання в бік працівників міліції. У випадках погроз міліціонери зобов'язані складати протоколи про правопорушення, чи злочин. Також не надано жодних відеозаписів на підтвердження цих слів.

5.1.4. Окремо слід відзначити, що мирне зібрання за міжнародними нормами може драгувати чи ображати певних осіб. І це не є підставою для визнання його немирним, припинення чи заборони.

5.2. Чи були підстави у полковника міліції Седнева просити у листі на ім'я міського голови Донецька Лук'янченка О.О. заборони всіх мирних зібрань у Донецьку?

5.2.1. Полковник міліції Седнев звернувся до міського голови Донецька Лук'янченка О.О. з проханням заборонити через суд усі мирні зібрання в місті Донецьку фактично на невизначений період, оскільки прохання містило формулювання «до покращення оперативної обстановки».

5.2.2. Підстави для судової заборони всіх мирних зібрань, викладені в листі, недостатньо деталізовані, слабоаргументовані.

5.2.3. У тексті листа відсутній прямий логічний зв'язок між повідомленням в Інтернеті про підготовку до терористичного акту та необхідністю через суд заборонити всі мирні зібрання в місті Донецьку, зокрема й акцію протесту чорнобильців.

5.2.4. У тексті листа відсутня інформація про реальну небезпеку конкретно для акції протесту чорнобильців.

5.2.5. Посилання на порушену УСБУ в Донецькій області кримінальну справу за статтею 258 КК України на підставі повідомлення про підготовку до терористичного акту — не є достатньою підставою для звернення до органів місцевої влади з проханням заборонити мирні зібрання.

5.2.6. Полковник міліції Седнев не мав права звертатися до міського голови Донецька Лук'янченка О.О. з проханням через суд заборонити всі мирні зібрання на території міста Донецька.

5.3. Чи був демонтаж намету на акції протесту чорнобильців виконанням рішення суду про заборону мирного зібрання?

5.3.1. На МНС та МВС законом не покладено функції примусового виконання рішення суду.

5.3.2. І полковник міліції Седнев, і чорнобильці заявили, що представників виконавчої служби впродовж 27 листопада 2011 року на місці акції протесту не було.

5.3.3. Враховуючи, що судові виконавці під час демонтажу намету не були присутні, можна впевнено зробити висновок, що дії, здійснені представниками влади 27 листопада 2011 року

на акції протесту чорнобильців не були виконанням рішення суду про заборону мирного зібрання.

5.3.4. За словами полковника міліції Седнева, намет демонтували представники МНС з ініціативи ГУ МНС України в Донецькій області, посадові особи якого, знаючи про судову заборону мирного зібрання, намагалися шляхом демонтажу намету повернути до МНС майно, що було надано чорнобильцям у тимчасове користування.

5.3.5. Будь-які заяви представників органів влади щодо виконання МНС чи МВС рішень суду про заборону мирних зібрань (такі, як <http://www.unian.net/ukr/news/news-471020.html>, <http://ua.korrespondent.net/ukraine/politics/1288322>) є неправдивими та такими, що суперечать українському законодавству.

5.4. Чи забезпечила міліція належне інформування чорнобильців про демонтаж намету?

5.4.1. Чорнобильці стверджують, що жодного попередження про демонтаж намету ні з боку працівників МВС, ані з боку представників МНС не було.

5.4.2. Полковник міліції Седнев стверджує, що чорнобильців про демонтаж намету безпосередньо на місці попередив представник МНС. Про попередження через звукопідсилювальну апаратуру зазначено не було.

5.4.3. Міліція не повідомила належним чином чорнобильців про демонтаж намету.

5.5. Чи були в автомобіля марки «Камаз» на місці подій номерні знаки?

5.5.1. Чорнобильці стверджують, що демонтований намет та інші вилучені предмети були завантажені на автомобіль марки «Камаз», що не мав номерних знаків.

5.5.2. Полковник міліції Седнев повідомив, що не звертав уваги на автомобіль марки «Камаз», що був поруч з акцією протесту, а на місці подій був працівник ДАІ.

5.5.3. Сам факт прибуття на місце події автомобілю без номерних знаків є порушенням, передбаченим ст. 121 КУпАП (Порушення водієм правил керування транспортним засобом, правил користування ременями безпеки або мотошоломами), що тягне за собою накладення штрафу від десяти до п'ятнадцяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

5.5.4. Працівники міліції в разі наявності автомобіля без номерних знаків мали вжити наступних заходів реагування згідно п. 5 ст. 10 ЗУ «Про міліцію»:

- i. встановити власника транспортного засобу;
- ii. перевірити транспортний засіб як потенційно небезпечний об'єкт, що може бути використаний, згідно повідомлень працівників СБУ та ОВС, для вчинення терористичного акту в умовах великого скупчення людей;
- iii. унеможливити пересування транспортного засобу без номерних знаків;
- iv. при наявності водія або власника транспортного засобу скласти протокол про адміністративне порушення;
- v. у разі неможливості встановити власника або відсутності водія вжити заходів щодо поміщення транспортного засобу на штрафний майданчик.

5.5.5. Враховуючи вищезазначене, невідомо, чи були в автомобіля марки «Камаз» на місці подій номерні знаки, чи ні. Слід додатково встановлювати обставини.

5.6. Чи мав право полковник міліції Седнев здійснювати свої прями службові обов'язки 27.11.2011 року близько 19:00 на місці акції протесту?

5.6.1. Невідомо, чи був виданий наказ про те, що полковник міліції Седнев мав керувати діями міліції під час демонтажу намету на акції протесту чорнобильців 27.11.2011 року.

Розділ Е

Перелік запитань та рекомендацій до МВС України

6.1. ТРГ звертається до управління ДАІ у Донецькій області з проханням надати інформацію про наявність та тип (згідно з ДСТУ 4278:2004) номерних знаків на автомобілі марки «Камаз».

6.2. ТРГ звертається до Головного управління МВС України в Донецькій області з проханням надати інформацію про те, чи був виданий наказ про те, що полковник міліції Седнев мав керувати діями міліції під час демонтажу намету на акції протесту чорнобильців 27.11.2011 року.

6.3. ТРГ рекомендує МВС України з метою докладного вивчення подій на акції протесту чорнобильців 27.11.2011 року створити тимчасову робочу групу за участю представників МВС України, Громадської ради при МВС України (зокрема членів ТРГ) та громадськості.

6.4. ТРГ закликає МВС України та його підрозділи в Донецькій області надати достатні та переконливі докази того, що смерть Геннадія Конопльова настала не в результаті дій працівників МВС під час демонтажу намету на акції протесту чорнобильців 27.11.2011 року.

Голова ТРГ

Володимир ЧЕМЕРИС

Секретар ТРГ

Михайло КАМЕНЄВ